

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyē bālakāṇḍē
॥ pañcacatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ pañcacatvāriṃśaḥ sargaḥ ॥

dēvairdaityaiśca kṣīrasāgarasya manthanaṃ rudrēṇa
hālāhalaviṣasya pānaṃ bhagavatō viṣṇōḥ sāhāyyēna
mandarācalasya pātālataḥ samuddhārastēna sāgarasya
manthanaṃ dhanvantarērapasarasāṃ vāruṇyā uccaiḥśravasaḥ
kaustubhasyāmṛtasya ca tataḥ prādurbhāvaḥ,
dēvāsurasan̄grāmē daityānāṃ saṃhāraśca

viśvāmitravacaḥ śrutvā
rāghavaḥ sahalakṣmaṇaḥ |
vismayaṃ paramaṃ gatvā
viśvāmitramathābravīt ॥ 1.45.1 ॥

atyadbhutamidaṃ brahman
kathitaṃ paramaṃ tvayā |
gaṅgāvatarāṇaṃ puṇyaṃ
sāgarasyāpi pūraṇam ॥ 1.45.2 ॥

kṣaṇabhūtēva nau rātriḥ
saṃvṛttēyaṃ parantapa |
imāṃ cintayatōḥ sarvāṃ
nikhilēna kathāṃ tava ॥ 1.45.3 ॥

tasya sā śarvarī sarvā
 mama saumitriṇā saha |
 jagāma cintayānasya
 viśvāmitra kathāṃ śubhām || 1.45.4 ||

tataḥ prabhātē vimalē
 viśvāmitraṃ tapōdhanam |
 uvāca rāghavō vākyam
 kṛtāhnikamarindamaḥ || 1.45.5 ||

gatā bhagavatī rātriḥ
 śrōtavyaṃ paramaṃ śrutam |
 tarāma saritāṃ śrēṣṭhām
 puṇyāṃ tripathagāṃ nadīm || 1.45.6 ||

naurēṣā hi sukhāstīrṇā
 ṛṣiṇāṃ puṇyakarmaṇām |
 bhagavantamiha prāptaṃ
 jñātvā tvaritamāgatā || 1.45.7 ||

tasya tad vacanaṃ śrutvā
 rāghavasya mahātmanaḥ |
 santāraṃ kārayāmāsa
 sarṣisaṅghasya kauśikaḥ || 1.45.8 ||

uttaraṃ tīramāsādyā
 sampūjyarṣigaṇaṃ tataḥ |
 gaṅgākūlē niviṣṭāstē
 viśālāṃ dadṛśuḥ purīm || 1.45.9 ||

tatō munivarastūrṇaṃ
 jagāma saharāghavaḥ |
 viśālāṃ nagarīm ramyām
 divyām svargōpamām tadā || 1.45.10 ||

atha rāmō mahāprājñō
 viśvāmitraṃ mahāmuniṃ |
 papraccha prāñjalirbhūtvā
 viśālāmuttamām purīm || 1.45.11 ||

katamō rājavaṃśō'yaṃ
 viśālāyām mahāmune |
 śrōtūmicchāmi bhadraṃ tē
 paraṃ kautūhalaṃ hi mē || 1.45.12 ||

tasya tad vacanaṃ śrutvā
 rāmasya munipuṅgavaḥ |
 ākhyātuṃ tatsamārebhē
 viśālāyāḥ purātanam || 1.45.13 ||

śrūyatām rāma śakrasya
 kathāṃ kathayataḥ śrutām |
 asmin dēśē hi yad vṛttaṃ
 śṛṇu tattvēna rāghava || 1.45.14 ||

pūrvam kṛtayugē rāma
 ditēḥ putrā mahābalāḥ |
 aditēśca mahābhāgā
 vīryavantaḥ sudhārmikāḥ || 1.45.15 ||

tatastēṣāṃ naravyāghra
 buddhirāsīnmahātmanām |
 amarā vijarāścaiva
 kathaṃ syāmō nirāmayāḥ || 1.45.16 ||

tēṣāṃ cintayatām tatra
 buddhirāsīd vipaścitām |
 kṣīrōdamathanaṃ kṛtvā
 rasaṃ prāpsyāma tatra vai || 1.45.17 ||

tatō niścitya mathanaṃ
 yōktraṃ kṛtvā ca vāsukim |
 manthānaṃ mandaraṃ kṛtvā
 mamanthuramitaujasaḥ || 1.45.18 ||

atha varṣasahasrēṇa
 yōkāsarpaśīrāṃsi ca |
 vamantō'tiviṣaṃ tatra
 dadaṃśurdaśanaiḥ śilāḥ || 1.45.19 ||

utpapātāgnisaṅkāśaṃ
 hālāhalamahāviṣam |
 tēna dagdhaṃ jagat sarvaṃ
 sadēvāsuraṃ mānuṣam || 1.45.20 ||

atha dēvā mahādēvaṃ
 śaṅkaraṃ śaraṇārthinaḥ |
 jagmuḥ paśupatiṃ rudraṃ
 trāhi trāhīti tuṣṭuvuḥ || 1.45.21 ||

ēvamuktastatō dēvai -

rdēvadēvēśvaraḥ prabhuh |
prādurāsīt tatō'traiva
śaṅkhacakraḍharō hariḥ || 1.45.22 ||

uvācainaṃ smitaṃ kṛtvā
rudraṃ śūladharaṃ hariḥ |
daivatairmathyamānē tu
yatpūrvam samupasthitam || 1.45.23 ||

tat tvadīyaṃ suraśrēṣṭha
surāṇāmagratō hi yat |
agrapūjāmiha sthitvā
grhāṇēdaṃ viṣaṃ prabhō || 1.45.24 ||

ityuktvā ca suraśrēṣṭha -
statraivāntaradhīyata |
dēvatānāṃ bhayaṃ drṣṭvā
śrutvā vākyam tu śārṅgiṇaḥ || 1.45.25 ||

hālāhalaṃ viṣaṃ ghōraṃ
sañjagrāhāmṛtōpamam |
dēvān viṣṛjya dēvēśō
jagāma bhagavān haraḥ || 1.45.26 ||

tatō dēvāsuraḥ sarvē
mamanthū raghunandana |
pravivēśātha pātālaṃ
manthānaḥ parvatōttamaḥ || 1.45.27 ||

tatō dēvāḥ sagandharvā -
 stuṣṭuvurmadhusūdanam |
 tvam gatiḥ sarvabhūtānām
 viśēṣēṇa divaukasām || 1.45.28 ||

pālayāsmān mahābāhō
 girimuddhartumarhasi |
 iti śrutvā hr̥ṣīkēśaḥ
 kāmāthaṃ rūpamāsthitaḥ || 1.45.29 ||

parvataṃ pr̥ṣṭhataḥ kṛtvā
 śīsyē tatrōdadhau hariḥ |
 parvatāgraṃ tu lōkātmā
 hastēnākramya kēśavaḥ || 1.45.30 ||

dēvānām madhyataḥ sthitvā
 mamantha puruṣōttamaḥ |
 atha varṣasahasrēṇa
 āyurvēdamayaḥ pumān || 1.45.31 ||

udatiṣṭhat sudharmātmā
 sadaṇḍaḥ sakamaṇḍaluḥ |
 pūrvaṃ dhanvantarirnāma
 apsarāśca suvarcasaḥ || 1.45.32 ||

apsu nirmathanādēva
 rasāt tasmād varastriyaḥ |
 utpēturmanujaśrēṣṭha
 tasmādapsarasō'bhavan || 1.45.33 ||

ṣaṣṭiḥ kōṭyō'bhavaṃstāsā -
 mapsarāṇāṃ suvarcasām |
 asaṅkhyēyāstu kākutstha
 yāstāsāṃ paricārikāḥ || 1.45.34 ||

na tāḥ sma pratigrhṇanti
 sarvē tē dēvadānavāḥ |
 apratigrahaṇādēva
 tā vai sādharmaṇāḥ smṛtāḥ || 1.45.35 ||

varuṇasya tataḥ kanyā
 vāruṇī raghunandana |
 utpapāta mahābhāgā
 mārgamāṇā parigrahaṃ || 1.45.36 ||

ditēḥ putrā na tāṃ rāma
 jagṛhurvaruṇātmajām |
 aditēstu sutā vīra
 jagṛhustāmaninditām || 1.45.37 ||

asurāstēna daitēyāḥ
 surāstēnāditēḥ sutāḥ |
 hr̥ṣṭāḥ pramuditāścāsan
 vāruṇīgrahaṇāt surāḥ || 1.45.38 ||

uccaiḥśravā hayaśrēṣṭhō
 maṇiratnaṃ ca kaustubham |
 udatiṣṭhannaraśrēṣṭha
 tathaivāmṛtamuttamam || 1.45.39 ||

atha tasya kṛtē rāma
 mahānāsīt kulakṣayaḥ |
 aditēstu tataḥ putrā
 ditiputrānayoḍhayan || 1.45.40 ||

ēkatāmagaman sarvē
 asurā rākṣasaiḥ saha |
 yuddhamāsīnmahāghōraṃ
 vīra trailōkyamōhanam || 1.45.41 ||

yadā kṣayaṃ gataṃ sarvaṃ
 tadā viṣṇurmahābalaḥ |
 amṛtaṃ sō'harat tūrṇaṃ
 māyāmāsthāya mōhinīm || 1.45.42 ||

yē gatābhimukhaṃ viṣṇu -
 makṣaraṃ puruṣōttamam |
 sampiṣṭāstē tadā yuddhē
 viṣṇunā prabhaviṣṇunā || 1.45.43 ||

aditērātmajā vīrā
 ditēḥ putrān nijaghnirē |
 asmin ghōrē mahāyuddhē
 daitēyādityayōrbhṛśam || 1.45.44 ||

nihatya ditiputrāṃstu rājyaṃ prāpya purandaraḥ |
 śasāsa muditō lōkān sarṣisaṅghān sacāraṇān || 1.45.45 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē
 bālakāṇḍē pañcacaṭvāriṃśaḥ sargaḥ ||